عکس: ایران

داستان موزه‌ای که اهالی یک شهر در دل حمامی مخروبه ساختند

یک سمیرم خاطره

گزارش

زهرا کشوری
دبیر گروه زیست‌بوم

یکی گلیم آورده بود، مادربزرگی سماور زغالی جهیزیه‌اش را، یکی هم برجن و ... الان کمباین‌ها، جای برجن‌ها را گرفته‌اند. لابد حالا می‌دانید منظور سمیرمی‌ها از برجن چیست؟ کسی هم خیش زمین کشاورزی‌اش را به موزه شهر داده بود. نوه‌ای هم لابد «سیرکو»ی مادربزرگش را آورده بود. سمیرمی‌ها به کشک ساب، سیرکو می‌گویند. کسی هم حتماً توی گنجه پدربزرگش را گشته بود تا یک یادگاری از او را بیاورد، بگذارند کنار سایر یادگاری‌هایی که سمیرمی‌ها از پستوی بزرگترها، بیرون کشیده و به موزه شهر داده بودند. موزه‌ای که تا ۹-۸ سال پیش، حمام مخروبه‌ای بود که موش‌ها در آن جولان می‌دادند و در کنار اسب‌ها توی ذهن اهالی یورتمه می‌رفتند. همان روزها که اهالی تصمیم گرفته بودند حمام قدیمی شهر و موش‌ها را بسپارند به بیل و کلنگ و بولدوزر... و خلاص. قبل از تیر خلاص، پای جوان‌ها به حمام باز شد؛ حرف زدند و از رویای‌شان گفتند. اهالی هم حمام را برای ۲۰ سال بدون هزینه به آنها اجاره دادند.

برگشت به سمیرم

«سمیه بهرامیان» فعال حوزه گردشگری و محیط زیست، دو سال قبل از آن روزها که اهالی از دست موش‌های حمام قدیمی که ذهنشان را می‌جویدند، به ستوه بیایند، یعنی سال ۱۳۹۲، مدرک کارشناسی‌اش را در رشته گردشگری گرفته و به شهرش سمیرم برگشته بود؛ شهری در جنوب اصفهان. بعد او و تعدادی از همشهریانش انجمن پیام‌آوران سبز را برای حفاظت از محیط زیست تشکیل داده بودند.

بهرامیان به «ایران» می‌گوید که سال ۱۳۹۳ توی رفت و آمدها با پروژه بین‌المللی حفاظت تنوع زیستی زاگرس مرکزی آشنا شدند. او می‌گوید: «پروژه یک مرکزی به نام مرکز اطلاع‌رسانی تنوع زیستی کوهستان داشت. این مرکز نزدیک به ۱۵ تاکسیدرمی حیوانات و ۳۰۰ تا ۴۰۰ کتاب را در یک ساختمان که متعلق به منابع طبیعی بود، در اختیار انجمن ما قرار داد.» سال ۱۳۹۴ سال پایان فعالیت پروژه بین‌المللی بود. سمیه و آنها که مرکز را می‌شناختند، دلشان نمی‌خواست تاکسیدرمی‌ها و کتاب‌ها از سمیرم خارج و مرکز اطلاع‌رسانی تنوع زیستی کوهستان تعطیل شود. تنها یک راه داشتند؛ پیدا کردن یک سقف، یک ساختمان. آنها کفش آهنین به پا کردند و اداره به اداره رفتند اما دست خالی برگشتند. بهرامیان می‌گوید: «ما حمام مخروبه‌ای را در یکی از محلات سمیرم پیدا کردیم.» ۶۰-۵۰ سالی از عمر حمام می‌گذشت. ۲۵-۲۰ سالی هم می‌شد که اهالی کلون حمام را انداخته و انظافت من الایمان را برده بودند به حمام‌های خانگی. حمام شده بود اسطبل اسب‌ها و ملک مطلق موش‌ها.

موش‌ها هی توی ذهن اهالی راه می‌رفتند و با لیست بیماری‌هایی که می‌توانستند انتقال بدهند، توی دل سمیرمی‌ها را خالی می‌کردند. بهرامیان می‌گوید: «اهالی بعد از دو سال فعالیت در حوزه محیط زیست و معرفی جاذبه‌های گردشگری ما را می‌شناختند.» بهرامیان و دوستانش مجلس گرفتند و بزرگان محل را دعوت کردند. اهالی را متقاعد کردند که موش‌ها را از حمام و ذهن اهالی بیرون می‌کنند و گذشته شهر را می‌برند در دل حمام و از خاطرات شهر موزه‌ای می‌سازند که از هر سمیرمی که بخواهد نشانی داشته باشد، مرکز تنوع زیستی شهر هم جایی برای ادامه دادن، پیدا می‌کند. قول و قرارها به آنجا رسید که اهالی حمام را ۲۰ سال در اختیار جوانان شهر گذاشتند، آب پاکی را هم روی دستشان ریختند و گفتند پولی نداریم که برای بازسازی بدهیم اما اجاره‌ای هم نمی‌گیریم. به گفته بهرامیان، اهالی این هشدار را می‌دهند که قبل از شما هم کسانی بودند که می‌خواستند حمام را بازسازی کنند ولی وقتی دیدند که بازسازی حمام کار زیادی دارد پا پس کشیدند. شما هم جوانید و لابد توی ذهنشان هم گفته‌اند خام هم هستید، پا پس می‌کشید. اصلاً مطمئن بودند پا پس می‌کشند. بازسازی یک تابستان طول کشید. بزرگان شهر، پر بی‌راه هم نمی‌گفتند؛ برخی هم پا پس کشیدند اما آنها که اهل ماندن بودند؛ ماندند. موزه آبان ماه ۱۳۹۴ افتتاح شد. آن تابستان که کار بنایی می‌کردند، موزه فقط ۱۵ تاکسیدرمی پروژه بین‌المللی را داشت. پیرمرد، پیرزن‌ها نخستین بازدیدکنندگان موزه در حال ساخت بودند.

> اهالی پیش از آنکه موزه افتتاح شود، وسایل زیادی به موزه اهدا کردند. هیچ کدام از وسایل موزه خریداری نشده است. متولی این موزه می‌گوید: بعد از چند سال، اهالی هنوز دارند وسیله قدیمی به موزه اهدا می‌کنند

کسانی که خاطرات زیادی از حمام عمومی شهر داشتند. می‌آمدند و می‌رفتند و رفت و آمدهای گذشته را مرور می‌کردند. همانجا بود که گنجه‌ها و صندوقچه‌ها را باز کردند تا چیزی را به موزه اهدا کنند. بهرامیان می‌گوید: «اهالی پیش از آنکه موزه افتتاح شود، وسایل زیادی به موزه اهدا کردند. هیچ کدام از وسایل موزه خریداری نشده است. سمیه می‌گوید: «بعد از چند سال، اهالی هنوز دارند وسیله قدیمی به موزه اهدا می‌کنند. وسایل آنقدر زیاد شده است که ما یک اتاق دیگر به موزه اضافه کرده‌ایم.» او می‌گوید: «اگر بتوانیم یک طبقه دیگر روی موزه بسازیم باز هم وسیله برای نمایش داریم.» بهرامیان می‌گوید: «مردم آنقدر از موزه حمایت کرده‌اند که حالا جا برای نمایش همه آنها نداریم.» حمایت‌ها فقط به اهدای وسایل قدیمی محدود نشد. هر جا که بچه‌ها کم می‌آوردند، اهالی بودند. یک جاهایی کمک مالی می‌کردند، یک وقت‌هایی هم ماشین شخصی را در اختیارشان می‌گذاشتند. برخی هم در هزینه‌ها کمک می‌کردند. وقتی سمیه و دوستانش تصمیم گرفتند با گونی از داخل سقف موزه را بپوشانند، دو خواهر سمیه آمدند و گفتند سقف پارچه‌ای برای موزه می‌دوزند. کنتور برق موزه را هم یکی از همسایه‌ها به آنها داد. بعد انجمن جایزه محیط زیستی دکتر (سید محمد) رادمنش را برد و اعضا پول جایزه را خرج برق‌کشی موزه کردند.

آن اراده جمعی

بهرامیان یک کتاب هم درباره آن اراده‌ای که از یک حمام مخروبه، موزه‌ای ساخت برای خاطرات یک شهر، نوشت به نام «خاطرات موزه» که در هفدهمین نمایشگاه بین‌المللی گردشگری و صنایع دستی توسط علی‌اصغر شالبافیان، معاون گردشگری کشور رونمایی شد. بهرامیان درباره طرح جلد کتاب می‌گوید: «طرح روی یک جلد، یک پازل از نقشه سمیرم است.» برای طراحی این پازل یک دلیل مشخص و مهم داشتند: «چون هر کدام از افرادی که در ایجاد موزه نقش داشتند، اگر حذف می‌شدند، شاید این موزه، موزه نمی‌شد. این پازل دارد نقش تمام مردم سمیرم را نشان می‌دهد. نشان‌دهنده مشارکت جامعه محلی در ساخت این موزه است.» موزه حالا محل فروش مجازی صنایع دستی (فروشگاه اینترنتی درگاچی) اهالی شده است. موزه‌ای که مقصد گردشگران است. بیش از هر کسی و هرجایی مقصد سمیرمی‌ها برای گپ و گفت درباره گذشته یک شهر. چون دختری به نام «سمیه بهرامیان» تصمیم می‌گیرد بعد از کارشناسی ارشد به شهرش برگردد و برای زادگاهش کاری بکند. هرچند در هیچ جای این گفت‌وگو نام خودش را به میان نمی‌آورد، هرگز نمی‌گوید: من، مدام می‌گوید: ما. او می‌گوید: «موزه کار ما بود؛ ما سمیرمی‌ها.» «مایی» که اجازه نداد، موش‌ها خاطرات یک شهر را بجوند.

تهران صاحب نمایشگاه دائمی صنایع دستی می‌شود؟

هشتمین سرو سیمین پایان یافت

گزارش

زیست‌بوم

هشتمین جشنواره بین‌المللی صنایع‌دستی و هنرهای سنتی (سرو سیمین) با اهدای جوایز به برگزیدگان دانشجویی و فعالان حوزه صنایع‌دستی پایان یافت. مریم جلالی، معاون صنایع‌دستی کشور در جشنواره از همکاری وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی با شهرداری برای ایجاد نمایشگاه دائمی صنایع‌دستی خبر داد.

نمایشگاه، فرصتی برای عرضه هنر صنایع‌دستی

سید عزت‌الله ضرغامی، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی گفت: این جشنواره با ویژگی بین‌المللی، کارهای برجسته در برخی رشته‌ها را به نمایش می‌گذارد و فرصتی برای عرضه هنر صنایع‌دستی در عرصه جهانی است. ما برجسته‌ترین کشور در حوزه صنایع‌دستی هستیم و چنین نمایشگاهی می‌تواند در زمینه تعامل و برقراری ارتباط در این حوزه مؤثر باشد. تعامل و برقراری ارتباط بین دانش و هنرهای کشورها می‌تواند به ارتقای سطح هنر صنایع‌دستی بینجامد و وسیله‌ای برای همکاری و انتقال تجربه و فرهنگ است. وی افزود: کارهای فاخر به عنوان نمونه، انتخاب و برای اقشار مختلف مردم از دانش‌آموزان تا دانشجویان و اساتید نمایش داده می‌شود.

حضور دانش‌آموزان و دانشجویان

علی‌اصغر شالبافیان، معاون گردشگری وزارت میراث فرهنگی، نمایشگاه امسال را نسبت به سال‌های قبل کامل‌تر و حضور دانش‌آموزان و دانشجویان در حوزه بین‌الملل را ابتکارعمل خواند. وی به دو ویژگی مثبت؛ افزایش تعداد آثار و مشارکت ذی‌نفعان مختلف اشاره کرد و افزود: این یعنی صنایع‌دستی جای خود را در راستای هدف عمومی کردن میان اقشار مختلف و ذی‌نفعان باز می‌کند. شالبافیان، صنایع دستی را از جاذبه‌های حوزه گردشگری دانست و روستاها و شهرهای جهانی صنایع‌دستی را از مهم‌ترین مقاصد گردشگری دانست. او شهر ملایر را مثال زد که از وقتی به‌عنوان شهر جهانی منبت ثبت شده، رفت‌وآمد گردشگران به آن افزایش یافته است. وی بومگردی را از اصلی‌ترین تجلی‌گاه‌های حوزه صنایع‌دستی خواند.

نفرت‌پراکنی‌ها علیه ایران بی‌اثر بود

مریم جلالی، معاون صنایع‌دستی وزارت میراث فرهنگی دلیل ارائه ۱۳هزار اثر در این دوره را افزایش اعتماد هنرمندان نسبت به ادوار گذشته، افزایش کیفیت و کمیت جشنواره و بین‌المللی شدن آن خواند و افزود: ۳۷ کشور درخواست حضور در جشنواره را پذیرفتند و ۱۷ کشور حاضر شدند با وجود تمام نفرت‌پراکنی‌ها علیه ایران در این رویداد شرکت کنند. وی هنرمندی استرالیایی را مثال زد که به او ایمیل داده و گفته بود با جان و دل می‌خواهد در این رویداد شرکت کند اما سفارت او را منع کرده است. جلالی به تلاش برای ایجاد نمایشگاه دائمی صنایع‌دستی و هنرهای سنتی اشاره و بیان کرد: با شهرداری و اماکن میراث فرهنگی در حال مذاکره‌ایم تا نمایشگاه‌های دائمی در حوزه صنایع‌دستی و هنرهای سنتی داشته باشیم. وی درباره تبدیل صنایع‌دستی کشور به صنایع زیستی مردم گفت: این جریان به ارتباط با دانشگاه‌ها، طراحان صنعتی و دانش‌بنیان‌ها نیاز دارد تا استفاده از عناصر هویتی ما در رشته‌های مختلف صنایع‌دستی را با نوآوری و خلاقیت به محصولاتی تبدیل کنند که در سبد خانواده قرار گیرد. جلالی با اشاره به اقبالی که برای دوستداران محیط زیست پیش آمده و بازگشتی که به سوی صنایع‌دستی رخ داده، افزود: یکی از عناصر شعار امسال جشنواره پیوند نسلی و پیوند دانش امروز است؛ چرا که نسل جدید باید با جذابیت‌های این حوزه آشنا باشد. بنابراین دو موضوع «مد و لباس» و «خانه و آشپزخانه» را در این حوزه ارائه کردیم.

آثار کم‌نظیر صنایع‌دستی از نگاه میهمانان خارجی

ویدا توحدی، دبیر علمی جشنواره گفت: صنایع‌دستی می‌تواند آینده تولید و معیشت بخشی از جامعه را به خود اختصاص دهد. ایران متناسب با هر نقطه جغرافیایی صنایع‌دستی دارد. دانشجویان جوان ما در منطقه‌ای از کشور، زیلوبافان قهاری هستند. خوشحالیم که بخشی از اقتصاد هویت‌بنیان و آینده کشور به دانشجویان صنایع‌دستی سپرده خواهد شد. توحدی گفت: ۴۷۰ اثر برگزیده و در ۳ سالن چیدمان شدند و به نمایش در آمدند.

> ما برجسته‌ترین کشور در حوزه صنایع‌دستی هستیم و چنین نمایشگاهی می‌تواند در زمینه تعامل و برقراری ارتباط در این حوزه مؤثر باشد. تعامل و برقراری ارتباط بین دانش و هنرهای کشورها می‌تواند به ارتقای سطح هنر صنایع‌دستی بینجامد و وسیله‌ای برای همکاری و انتقال تجربه و فرهنگ است

راه‌اندازی مقطع دکترای صنایع‌دستی

مهدی محمدی، مدیر کمیته دانشگاهی جشنواره، دستاورد عالی این رویداد را مشارکت دانشگاه‌های متعدد دانست و گفت: بیان آمار دانشگاه‌های صنایع‌دستی ایران در فضای بین‌المللی و میهمانان جالب توجه است. ۳۲ دانشگاه در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد صنایع‌دستی داریم. ان‌شاءالله مقطع دکترای صنایع‌دستی را هم در دانشگاه‌ها خواهیم داشت. وزارت علوم در حال تدوین سرفصل‌هاست که به‌زودی ابلاغ خواهد شد و شاهد فارغ‌التحصیلان دکترای صنایع‌دستی خواهیم بود.

توصیه‌ای به مسئولان میراث فرهنگی

حاج مهدی رستگاری، پیشکسوت معماری اسلامی که از او تجلیل شد، گفت: ۵۱ سال در این حوزه فعالیت می‌کنم، اما هیچ کسی ما و هنرمان را نمی‌شناسد. آن‌طور که باید از هنر و هنرمند حمایت نشده است. اگر مسئولان میراث فرهنگی فعالان این حوزه را شناسایی کرده و امتیازاتی بدهند، موجب حضور و فعالیت بیشتر آنان خواهد شد.

نما

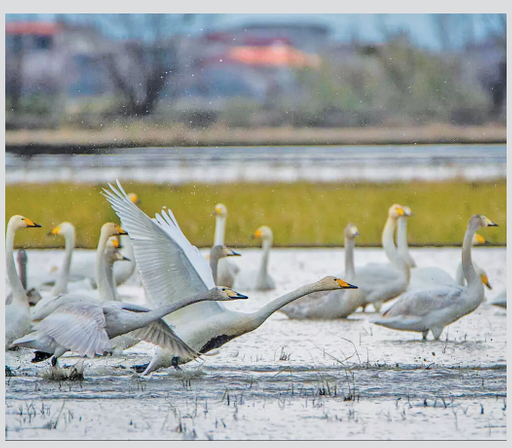

قوهای سرخ رود

تالاب «سرخ رود» شهرستان محمودآباد در استان مازندران در فصول سرد هر سال میزبان تعداد زیادی از قوهای مهاجر است. تعداد قوهای مهاجر هر سال متفاوت است و در سال جاری، این تالاب میزبان حدود ۲ هزار قو است. حضور پرندگان مهاجر به خصوص قوهای فریادکش در تالاب سرخ رود ظرفیتی مهم و اثرگذار برای استان مازندران به ویژه شهر سرخرود است.

عکس: ایرنا

پناهگاه امن

پناهگاه حیات وحش نایبندان وسیع‌ترین منطقهٔ حفاظت شده ایران است که در شهرستان طبس، استان خراسان جنوبی واقع شده است. این منطقه ۱ میلیون و ۴۲۲ هزار هکتاری که در عمق کویر مرکزی قرار دارد در سال ۱۳۸۰ به عنوان پناهگاه حیات وحش تحت حفاظت قرار گرفت. ویژگی خاص نایبندان دورافتادگی کامل آن و محاصره شدن از هر سو با دشت کویر است. نایبندان منطقه‌ای با کمترین تعارضات انسانی و حداقل فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی است و این شرایط طبیعی نسبتاً بکری را برای جانوران پناهگاه فراهم آورده است.

عکس: ایرنا

خبر در خبر

ایرنا علی سلاجقه، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست با اشاره به اینکه دولت توجه ویژه‌ای به مسائل محیط زیستی دارد، گفت: در حال حاضر تحقیقات درباره بهره‌برداری از آب‌های ژرف توسط معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری در حال انجام است. در دولت مردمی و انقلابی توجه ویژه‌ای به این سازمان شده است. در سال ۱۴۰۱ شاهد بیشترین میزان افزایش بودجه بودیم اما شرایط به گونه‌ای است که حتی افزایش بودجه ۵۰۰ درصدی نیز پاسخگو نخواهد بود.

تسنیم مهدی خادم‌ثامنی، مدیرکل دفتر پسماند سازمان حفاظت محیط‌زیست اظهار داشت: سالانه نزدیک به ۲۵ میلیون تن نهاده دامی در کشور استفاده می‌شود که ۷۵ درصد آن وارداتی است. این در حالی است که خشکاله می‌تواند به صورت بهداشتی و مطابق ضوابط، بخش زیادی از این نیاز را برآورده کرده و به کاهش واردات و در نتیجه خروج ارز از کشور کمک کند.
همچنین وی با اشاره به ماده ۲ آیین‌نامه حذف پلاستیک کمتر از ۲۵ میکرون به ایسنا گفت: بر اساس این ماده، وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است ترتیبی اتخاذ کند تا تولیدکنندگان کیسه‌های پلاستیکی با ضخامت کمتر از ۲۵ میکرون طی یک برنامه پنج‌ساله، سالانه ۲۰ درصد از ظرفیت تولیدی خود را با کیسه‌های سازگار با محیط‌زیست جایگزین کنند.

ایرنا امین حسین رحیمی، وزیر دادگستری گفت: افزایش تولید گازهای گلخانه‌ای حاصل از سوخت‌های فسیلی و جنگل‌زدایی، مهم‌ترین عامل انسانی تغییرات اقلیمی محسوب می‌شود که این تغییرات باعث مشکلات زیادی خواهد شد. افزایش سیل، گرمایش جهانی، افزایش کمبود آب و غذا، شیوع بیماری‌ها، زیان‌های اقتصادی، افزایش مهاجرت و تهدید سلامت جهانی از مهم‌ترین پیامدهای این معضل به شمار می‌رود.

میراث‌آریا نادر سحرخیز، رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی شهرستان رامسر ظرفیت اقامت مراکز دولتی و اردوگاهی شهرستان را بیش از ۲۵۰۰ تخت برشمرد و اظهار کرد: در ایام نوروز و طول سال تلاش خواهیم کرد از این فرصت استفاده بهینه شود.

ایرنا حسن اکبری، معاون محیط‌زیست طبیعی و تنوع زیستی سازمان حفاظت محیط‌زیست درباره تأثیر پسروی آب دریای خزر گفت: به دلیل اینکه دریای خزر به عنوان یک مجموعه و ذخیره آبی بسیار بزرگ است، این مسأله در کوتاه‌مدت نگرانی خاصی ندارد. در واقع بیشترین آسیبی که ممکن است به ذخایر ژنی دریای خزر وارد شود به مسائل کیفی آب برمی‌گردد. یعنی باید بیشتر از آنکه نگران پسروی آب و اثر آن بر گونه‌های زیستی باشیم باید نگران کیفیت آب و ورود گونه‌های غیربومی باشیم.

ایسنا درهای یک پارک باستان‌شناسی جدید مملو از بقایای به جا مانده از سازه‌های باستانی و آثار تاریخی در نزدیکی «کولوسئوم» روی مردم گشوده شد. «زم» مشهور به «شهر ابدی» اکنون خانه یک موزه باستان‌شناسی جدید است. «پارک باستان‌شناسی سلیو» در ماه میلادی اخیر در این شهر واقع در ایتالیا افتتاح شد.

ایلنا کاهش بارندگی، کم‌آبی، خشک شدن تالاب‌ها و دریاچه‌های فارس و روی آوردن کشاورزان به استفاده از سفره‌های آب زیرزمینی باعث ایجاد و تشدید پدیده فرونشست زمین در دشت‌های استان بویژه شهرستان مرودشت شده است. به اعتقاد بسیاری از کارشناسان زیست‌محیطی دلیل اصلی فروچاله‌های اطراف نقش رستم و تخت جمشید پایین‌رفت سطح آب سفره‌های زیرزمینی به دلیل حفر چاه‌های غیرمجاز و برداشت بی‌رویه آب است.

میراث‌آریا امیرحسین فریبا، مدیر موزه‌های استان همدان با تبریک ولادت حضرت علی اکبر(ع) وهفته جوان گفت: در هفته جوان بازدید جوانان همدان از اماکن گردشگری و موزه‌ها در استان همدان رایگان خواهد بود.

ایلنا این روزها انتشار تصاویر جعبه‌های یافته‌های باستان‌شناسی حاصل از مطالعات میدانی هیأت‌های باستان‌شناسی دانشگاه تهران در حیاط مؤسسه باستان‌شناسی این دانشگاه خبرساز شده است.
گفته می‌شود با تغییر کاربری محل «مؤسسه باستان‌شناسی دانشگاه تهران» و تبدیل آن به «مؤسسه حکمت‌پژوهی علوم» روبه‌رو هستیم. در این راستا جامعه باستان‌شناسی ایران با نقد تغییر کاربری مؤسسه باستان‌شناسی دانشگاه تهران، این امر را منطقی ندانست.